

Rolnummer 2032
Arrest nr. 162/2001 van 19 december 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 222 van de algemene wet inzake douane en accijnzen, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 18 juli 1977, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Luik.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit voorzitters M. Melchior en A. Arts, de rechters L. François, M. Bossuyt, A. Alen en J.-P. Moerman, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, emeritus voorzitter H. Boel, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 18 september 2000 in zake de Minister van Financiën en de procureur des Konings tegen C. Billen en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 22 september 2000, heeft de Correctionele Rechtbank te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Is artikel 222 van het koninklijk besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de bepalingen inzake douane en accijnzen, bekrachtigd door artikel 1 van de wet van 6 juli 1978, dat bepaalt dat de vervoermiddelen die tot smokkel worden aangewend of in gebruik gesteld, verbeurd moeten worden verklaard, en dat afwijkt van de regels van artikel 42 van het Strafwetboek doordat het bepaalt dat die vervoermiddelen verbeurd moeten worden verklaard zelfs indien zij geen eigendom zijn van de veroordeelde en ook al heeft de eigenaar ervan niets met de smokkel te maken zonder dat hij overigens de mogelijkheid krijgt zich op zijn goede trouw te beroepen, niet in strijd met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het aanleiding geeft tot een verschil in behandeling tussen de eigenaars van goederen die gediend hebben om een misdrijf te plegen, naargelang dat misdrijf ingaat tegen het gemeen strafrecht dan wel tegen de wetgeving inzake douane en accijnzen ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

In een procedure tegen een persoon die ervan wordt beticht goederen niet te hebben aangegeven aan de grens noch de opeisbare invoerrechten te hebben betaald, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, 13de correctionele kamer, de akte tot vrijwillige tussenkomst ontvankelijk verklaard die de naamloze vennootschap Luxauto, eigenaar van het voertuig dat de beklaagde heeft gebruikt en dat de douaneadministratie in beslag heeft genomen, heeft ingediend om de teruggave van het voertuig te verkrijgen.

De Rechtbank onderzoekt de aard van de verbeurdverklaring waarin artikel 222, § 1, van de algemene wet inzake douane en accijnzen voorziet en besluit dat volgens de rechtsleer en vaste rechtspraak die verbeurdverklaring een zakelijk karakter heeft en moet worden uitgesproken zelfs indien de overtreder niet de eigenaar is en de werkelijke eigenaar helemaal niets met de smokkel te maken heeft. Een dergelijke verbeurdverklaring heeft een gemengd karakter : het doel ervan is niet alleen de dader een straf op te leggen maar in de eerste plaats de schade te herstellen die de Schatkist door de smokkel heeft geleden; bij de verbeurdverklaring wordt niet alleen uitgegaan van de schuldige maar ook van het feit van smokkel; zij moet dan ook worden uitgesproken vanaf het ogenblik dat die smokkel wordt vastgesteld, en zelfs indien de overtreder niet de eigenaar is van de zaak.

De Rechtbank analyseert vervolgens de bezwaren die de naamloze vennootschap Luxauto aanvoert en oordeelt dat het voormelde artikel 222 niet in strijd is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, noch met artikel 30 van het E.G.-Verdrag.

Wat de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet betreft, gaat de Rechtbank ervan uit dat het doel van de verbeurdverklaring, namelijk schadevergoeding, en de zakelijke aard ervan objectieve criteria zijn die het verschil in behandeling verantwoorden tussen de verbeurdverklaring in het gemeen strafrecht en de in het geding zijnde verbeurdverklaring, maar dat nog de vraag rijst of er een redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel. Zij legt dan ook aan het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag voor.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 22 september 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 17 november 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 november 2000.

Bij beschikking van 19 december 2000 heeft voorzitter M. Melchior, op verzoek van de Ministerraad van 14 december 2000, de termijn voor het indienen van een memorie verlengd met dertig dagen.

Bij beschikking is kennisgegeven aan de Ministerraad bij op 19 december 2000 ter post aangetekende brief.

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Luxauto, waarvan de maatschappelijke zetel is gevestigd te 9000 Gent, Coupure Links 673, bij op 29 december 2000 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 29 januari 2001 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 1 februari 2001 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de n.v. Luxauto, bij op 28 februari 2001 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, bij op 2 maart 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 28 februari 2001 en 28 juni 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 22 september 2001 en 22 maart 2002.

Bij beschikkingen van 20 maart 2001 en 22 mei 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters A. Alen en J.-P. Moerman.

Bij beschikking van 13 juni 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 13 juli 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 14 juni 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 13 juli 2001 :

- zijn verschenen :
  - . Mr. J. Kirkpatrick, advocaat bij het Hof van Cassatie, en Mr. M. Krings, advocaat bij de balie te Brussel, voor de n.v. Luxauto;
  - . Mr. C. Wijnants, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. F. T'Kint, advocaat bij het Hof van Cassatie, en *loco* Mr. P. Peeters, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Arts verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de naamloze vennootschap Luxauto

A.1.1. De naamloze vennootschap Luxauto vergelijkt de verbeurdverklaring van het gemeen strafrecht (artikel 42 van het Strafwetboek) en die van artikel 222 van de algemene wet inzake douane en accijnzen. Die laatste bepaling maakt deel uit van een aantal uitzonderlijk strenge strafbepalingen voor overtredingen inzake douane en accijnzen, die als dusdanig teruggaan op de wet van 6 april 1843 op de fraudebestrijding inzake douane, die de nog strengere bepalingen van de algemene wet van 26 augustus 1822 verving. De latere grote strafrechtelijke en fiscale hervormingen hebben die wetgeving nauwelijks gewijzigd.

De afwijkende aard van die bepalingen is nog versterkt door de interpretatie binnen de rechtspraak van het Hof van Cassatie volgens welke de rechter verplicht is de verbeurdverklaring van de goederen en vervoermiddelen uit te spreken wanneer de materiële elementen van de overtreding vaststaan en volgens welke die maatregelen niet kunnen worden uitgesteld. De partij wijst op de arresten van het Hof van Cassatie waarbij de verbeurdverklaring wordt opgelegd, zelfs indien de eigenaar van de goederen of vervoermiddelen niets met de smokkel te maken heeft. Zij voert aan dat de wettekst op geen enkele wijze tot een dergelijke interpretatie verplicht. In tegenstelling tot artikel 42, 1°, van het Strafwetboek preciseert de in het geding zijnde bepaling niet dat de verbeurdverklaarde vervoermiddelen eigendom moeten zijn van de veroordeelde. Het tegenovergestelde wordt echter evenmin gepreciseerd.

Tegen de verantwoording die door het Hof van Cassatie is gegeven in een arrest van 10 november 1902, namelijk dat het hoofddoel van de verbeurdverklaring erin bestaat het nadeel te herstellen dat de Schatkist heeft geleden door het feit van smokkel op zich, brengt de partij in dat er in de meeste gevallen geen enkele vorm van evenredigheid of verband bestaat tussen dat nadeel en de waarde van de vervoermiddelen, en dat het met het oog op het herstel van een dergelijk nadeel absurd is dat de persoon die geen enkele – bewezen of vermoedelijke – fout heeft begaan en die geen enkel voordeel haalt uit een strafbare activiteit die buiten zijn weten om is verricht, dat nadeel moet herstellen.

De partij merkt ten slotte op dat de rechtspraak niet strikt is geweest bij de toepassing van alle gevolgen van het zogenaamde schadevergoedingsaspect van de verbeurdverklaringsmaatregelen en dat het binnen de rechtsleer erkende gemengde karakter van die maatregelen het gevolg is van het feit dat de auteurs verveeld zaten met bepalingen die enkel tot doel hebben de toestand van de Schatkist te verbeteren.

A.1.2. Wat de discriminerende aard van het verschil in behandeling betreft, merkt de partij in de eerste plaats op dat, ook al wordt dit in het verwijzingsvonnis niet gepreciseerd, het gaat om een verschillende behandeling ten opzichte van het eigendomsrecht, een fundamenteel recht dat is verankerd in zowel de artikelen 16 en 17 van de Grondwet als artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

A.1.3. De partij wijst vervolgens op verscheidene arresten van het Arbitragehof, waaronder de arresten nrs. 40/2000 van 6 april 2000 en 105/99 van 6 oktober 1999. Tevens wordt herinnerd aan de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens inzake verbeurdverklaring of analoge zekerheidsmaatregelen, meer bepaald de arresten Raimondo van 2 februari 1994 en Agosi van 24 oktober 1986. Volgens de partij blijkt uit de motivering van het laatste arrest *a contrario* maar zeker dat met de in het geding zijnde bepaling, in de interpretatie van het Hof van Cassatie, geen juist evenwicht wordt bereikt tussen de eisen van algemeen belang en het belang van de eigenaar van de vervoermiddelen, en dat die bepaling in strijd is met artikel 1 van het bovenvermelde Eerste Protocol. Het is overigens betwifelbaar of die maatregel het algemeen belang dient aangezien hij de smokkelaars - in plaats van ze te ontmoedigen - enkel ertoe aanzet huurauto's te gebruiken voor hun onwettige activiteiten. De in het

geding zijnde bepaling doet op zich afbreuk aan het eigendomsrecht, aangezien het Belgische recht voor de eigenaar die niets met de overtreding te maken heeft in geen enkel beroep voorziet dat, zoals vermeld in het arrest Agosi, zou waarborgen « dat in redelijke mate rekening wordt gehouden met zijn gedrag ».

A.1.4. Ook al zijn er binnen het Belgische interne recht, net zoals in andere wetgevingen, voorbeelden van verbeurdverklaringen die « *in rem* » zijn uitgesproken, dit wil zeggen wegens de kenmerken of omstandigheden die inherent zijn aan de zaak zelf, toch kunnen die maatregelen – die als zekerheidsmaatregelen worden beschouwd – worden verantwoord door het feit dat de verbeurdverklaarde of in beslag genomen zaak op zich een maatschappelijk gevaar inhoudt of door het feit dat bepaald materiaal alleen in het bezit mag zijn van personen met een speciale vergunning. Een dergelijke verantwoording ontbreekt te dezen. De betwiste bepaling schendt dan ook het eigendomsrecht en miskent artikel 1 van het reeds vermelde Eerste Aanvullend Protocol; bovendien ontstaat er discriminatie ten aanzien van de bedoelde personen bij het uitoefenen van een recht dat voor alle burgers gewaarborgd is.

A.1.5. De partij maakt ten slotte een parallel tussen deze zaak en het arrest nr. 11/97 van 5 maart 1997.

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. De Ministerraad onderstreept in de eerste plaats dat het systeem van verbeurdverklaring waarin de in het geding zijnde bepaling – die karakteristiek is voor het fiscaal recht inzake douane en accijnzen en als dusdanig sinds bijna 180 jaar door de wetgever is gewild en behouden – voorziet, wezenlijk verschilt van de gemeenrechtelijke verbeurdverklaring van artikel 42 van het Strafwetboek, die op zich een straf is die aan andere straffen wordt toegevoegd en die persoonlijk voor de beklagde bedoeld is. De in het geding zijnde verbeurdverklaring heeft niet dezelfde kenmerken, noch hetzelfde doel en is niet persoonlijk. Afwijkingen van bepalingen van het gemeen strafrecht zijn op zich niet strijdig met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet aangezien de wetgever op grond van artikel 100 van het Strafwetboek kan afwijken van de algemene strafrechtelijke beginselen.

A.2.2. De Ministerraad herinnert vervolgens aan de regels inzake gelijkheid en niet-discriminatie zoals het Hof ze toepast. Hij tracht aan te tonen dat de in het geding zijnde bepaling op redelijke en evenredige wijze van artikel 42 van het Strafwetboek afwijkt. Uitgaande van de rechtspraak van het Hof van Cassatie en van de rechtsleer wijst hij op het gemengde maar in de eerste plaats zakelijke karakter van de verbeurdverklaring, op de noodzaak van de openbare orde die door de verbeurdverklaring wordt beschermd en op het feit dat bij de verbeurdverklaring niet uitsluitend de schuldige maar ook de smokkel zelf als uitgangspunt dient. Hij beklemtoont dat de verschillende behandeling op geen enkele wijze willekeurig is aangezien zij niet afhangt van de *goodwill* van de Administratie van douane en accijnzen, maar in de wet zelf is vastgelegd. Het komt de wetgever toe soeverein de sancties te bepalen voor handelingen die afbreuk doen aan de openbare orde en veiligheid. Anderzijds bestaan er inzake douane en accijnzen geen administratieve sancties zoals boeten of belastingverhogingen, zoals dat het geval is voor de inkomstenbelastingen en de B.T.W. Alle sancties, met inbegrip van de verbeurdverklaring bedoeld in de in het geding zijnde bepaling, zijn strafrechtelijk en onderworpen aan de controle van volle rechtsmacht van de correctionele rechtbanken. Hierdoor bestaat er een fundamenteel verschil tussen de sancties waarin de gecoördineerde wetten inzake douane en accijnzen voorzien en het B.T.W.-stelsel. De Ministerraad herinnert aan het arrest nr. 22/99 van 24 februari 1999 alsmede aan het arrest nr. 73/2000 van 14 juni 2000 van het Hof.

A.2.3. Om de grondwettigheid van de in het geding zijnde verschillende behandeling te beoordelen, dient het Hof rekening te houden met het feit dat het geheel van de beginselen die gelden voor de bestraffing van overtredingen van de wetten inzake douane en accijnzen een specifiek en volledig strafsysteem vormt waarvan alle elementen bijdragen tot het verwezenlijken van de eigen doelstellingen. Het systeem gaat uit van artikel 100 van het Strafwetboek en van de bepalingen van de gecoördineerde wetten van 18 juli 1977. Binnen dat systeem genieten vervolgte personen op het vlak van de procedure alle waarborgen die zonder onderscheid aan alle burgers zijn toegekend. Overigens zijn alle rechtzoekenden die op grond van de wetten inzake douane en accijnzen strafrechtelijk worden vervolgd, zonder onderscheid aan dezelfde regels en sancties onderworpen. Het verschil tussen dit specifieke strafrecht en het gemene strafrecht kan worden verklaard doordat de wetgever, door de doelstellingen die met de accijnzenwetgeving worden nagestreefd, van mening is dat bijzondere regels moeten gelden voor de gevallen van smokkel, die vaak op grote schaal wordt georganiseerd en waarvan de opbrengst bestemd is voor het maffiamilieus. De Ministerraad wijst op het arrest nr. 40/2000 van 6 april 2000. De verantwoording vloeit dus voort uit het uitgangspunt van de wetgever, namelijk dat het noodzakelijk was om tegen de daders van smokkel en misdrijven inzake douane en accijnzen bijzonder streng op te treden en erop toe te zien dat maatregelen die een strikte inachtneming van de rechten van de Schatkist en onrechtstreeks van alle burgers- mogelijk maken, worden toegepast. Die doelstellingen van de wetgever zijn legitiem.

De Ministerraad wijst op de uitdrukkelijke wil van de wetgever – zoals die in 1822 door de Regering werd uitgedrukt in het antwoord op een vraag van een afdeling van de Staten-Generaal – om een exemplaire repressie van dit soort fraude en het herstel van de schade voor de Staat te waarborgen. Het zakelijke karakter van de verbeurdverklaring van gesmokkelde goederen en van vervoermiddelen tenietdoen – door deze, naar het voorbeeld van artikel 42 van het Strafwetboek, enkel verbeurd te verklaren indien ze eigendom zijn van de beklaagden of door verbeurdverklaring uit te sluiten wanneer de goederen of vervoermiddelen aan een derde, die te goeder trouw is, toebehoren – zou rechtstreeks ingaan tegen die uitdrukkelijke wil. De toepassing van artikel 42 van het Strafwetboek zou leiden tot echte discriminatie aangezien eenzelfde feit van smokkel op verschillende wijze zou worden bestraft.

Nog steeds op grond van de rechtspraak van het Hof van Cassatie, is de Ministerraad van mening dat de regel van artikel 42 van het Strafwetboek geen rechtsbeginsel is waarvan niet zou mogen worden afgeweken en dat de toepassing ervan op het gebied van douane en accijnzen zou leiden tot een toename van smokkel aangezien men, om aan een verbeurdverklaring te ontsnappen, de vervoermiddelen die voor de smokkel worden gebruikt, alleen maar hoeft te huren of te lenen.

De Ministerraad onderstreept ten slotte dat de derde persoon die te goeder trouw is, over een beroepsmogelijkheid beschikt aangezien hij tegen de persoon die het vervoermiddel heeft gehuurd, beroep kan instellen om de tegenwaarde van het voertuig op te eisen om reden dat dit voertuig door de schuld van de overtreder niet is terugbezorgd.

De Ministerraad besluit hieruit dat de in het geding zijnde bepaling verenigbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Memorie van antwoord van de naamloze vennootschap Luxauto

A.3.1. Wat het arrest nr. 22/99 van 24 februari 1999 betreft, antwoordt de partij de Ministerraad dat het probleem in deze zaak betrekking heeft op de ernst van de sanctie die kan worden uitgesproken ten aanzien van een persoon die een misdrijf heeft begaan, en dat men bijgevolg geen lering kan trekken uit dat arrest of uit het vermelde arrest nr. 40/2000 wat de grondwettigheid betreft van een verbeurdverklaring die kan worden uitgesproken ten aanzien van een burger die geen misdrijf heeft begaan noch een aanslag of belasting verschuldigd is.

A.3.2. Wat de discriminatie betreft die het gevolg zou zijn van de toepassing van artikel 42 van het Strafwetboek, ziet de partij niet in hoeverre de verbeurdverklaring van een hulpmiddel of vervoermiddel dat aan een derde toebehoort een straf kan zijn voor de veroordeelde, en herinnert zij eraan dat de in het geding zijnde bepaling de smokkelaars juist ertoe aanzet om stelselmatig huurauto's te gebruiken.

A.3.3. De partij voert ten slotte aan dat het beroep waarover de derde persoon die te goeder trouw is, beschikt en waarnaar de Ministerraad verwijst, duidelijk illusoir is wanneer de overtreder insolvent is. De kritiek op de in het geding zijnde bepaling heeft juist betrekking op het feit dat een derde persoon die te goeder trouw is, garant wordt gesteld voor de schade die de Schatkist lijdt, terwijl die derde persoon niets te maken heeft met het misdrijf noch met de specifieke verhouding tussen de belastingadministratie en de belastingplichtige die de belasting heeft ontdoken.

Memorie van antwoord van de Ministerraad

A.4.1. De Ministerraad herinnert in de eerste plaats aan de vaste rechtspraak van het Hof van Cassatie en van de feitenrechters en aan de unanieme rechtsleer. Hij brengt deze in tegen de stelling van de tussenkomende partij voor de verwijzende rechter.

A.4.2. Wat de niet-inachtneming van het eigendomsrecht betreft, herinnert de Ministerraad in de eerste plaats eraan dat het Hof niet vermog toe te zien op de rechtstreekse naleving van andere bepalingen van de Grondwet of van internationaal recht dan die welke het Hof zijn toevertrouwd, zoals de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

De in het geding zijnde bepaling miskent hoe dan ook geen enkele van de aangevoerde bepalingen. Artikel 16 van de Grondwet is alleen van toepassing op de bescherming van de onroerende eigendom en beschermt de eigenaar tegen onteigeningen die niet overeenstemmen met de Grondwet. Artikel 17 van de Grondwet verbiedt de volledige verbeurdverklaring van de goederen van een individu, maar niet de verbeurdverklaring waarin het Strafwetboek voorziet, noch de in het geding zijnde verbeurdverklaring. Artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het

Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens waarborgt het eigendomsrecht niet in absolute termen en voorziet in mogelijke beperkingen voor doelstellingen van algemeen belang. De in het geding zijnde bepaling streeft een dergelijke doelstelling na. De lering van het arrest Agosi kan in deze zaak niet worden overgenomen. Het gaat hier immers niet om een beperking *sensu stricto* van het gebruik van eigendom maar om de toepassing van een zakelijke maatregel met gemengd karakter die tegelijkertijd een straf is. Bij de in het geding zijnde wet wordt overigens, in tegenstelling tot het Engelse systeem dat door het Europees Hof is onderzocht, aan de administratie geen enkele bevoegdheid toegekend om de teruggave van verbeurdverklarde goederen toe te staan of te weigeren. Wat ten slotte de belastingen *sensu lato*, de boeten en bijkomende straffen op dit gebied betreft, is het, zoals de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in een beslissing van 6 mei 1985 preciseert, voldoende dat de beperkingen van het eigendomsrecht gegrond zijn op een regelgeving op het gebruik van eigendommen in overeenstemming met het algemeen belang om de betaling van belastingen te verzekeren. De Ministerraad betwist eveneens de relevantie van het arrest Raimondo. De verbeurdverklaring in die zaak was een volledige verbeurdverklaring die betrekking had op alle goederen van de betrokken persoon, wat in deze zaak niet het geval is. Anderzijds erkent het Hof dat die verbeurdverklaring, ondanks de volledigheid ervan, wettig is wegens het nagestreefde doel van algemeen belang omdat de maatregel een doeltreffend en noodzakelijk wapen is in de strijd tegen illegale maffiapraktijken. Wat het Hof heeft veroordeeld, is de handhaving van de verbeurdverklaring, terwijl een hof van beroep de integrale teruggave van de goederen had gelast.

A.4.3. Om de evenredigheid van de maatregel te beklemtonen, doet de Ministerraad voorts gelden dat het de enige maatregel is die tegelijkertijd kan instaan voor een daadwerkelijke en volledige bestraffing van de gepleegde fraude die deel uitmaakt van een op grote schaal georganiseerde zwendel, en voor het herstel van de schade die de Schatkist door die smokkel lijdt. Indien de verbeurdverklaring zou afhangen van de eigendom van de goederen, zou geen enkele verbeurdverklaring nog mogelijk zijn, aangezien de « smokkelaars » steeds maar gewone uitvoerders zijn.

A.4.4. De Ministerraad wijst op de verschillende mogelijkheden waarover de eigenaar die te goeder trouw is, beschikt om zijn rechten te doen gelden : vrijwillige tussenkomst in de strafprocedure, beroep tegen de beslissing die hem schade berokkent, burgerlijke partijstelling, aansprakelijkheidsvordering, mogelijkheid om een verzekering af te sluiten tegen het risico dat verbonden is met de bijzondere verbeurdverklaring, mogelijkheid om een borgsom te eisen zodat hij beschermd is tegen de gevolgen van eventuele fraude door de lener of huurder.

A.4.5. De Ministerraad doet ten slotte gelden dat het Hof in het arrest nr. 16/2001 van 14 februari 2001 heeft beklemtoond dat een verbeurdverklaring alleen dan in principe onverantwoord is wanneer zij zonder rechterlijke beslissing plaatsvindt. Dat is te dezen niet het geval. Het feit dat de rechter geen rekening kan houden met de goede of kwade trouw van de eigenaar is een gevolg van de afwijkende aard van de in het geding zijnde wet. Zoals het Hof in dat arrest heeft onderstreept, komt het de wetgever toe te oordelen of de rechter tot strenge maatregelen moet worden verplicht wanneer een overtreding het algemeen belang schaadt.

- B -

B.1. Artikel 222 van de algemene wet inzake douane en accijnzen (hierna A.W.D.A.) bepaalt :

« § 1. Worden eveneens in beslag genomen en verbeurd verklaard de schepen en vaartuigen, alsmede de rijtuigen, wagens en andere vervoermiddelen en hun gewoon gespan, die tot smokkel worden aangewend of in gebruik gesteld, wanneer de niet aangegeven goederen in geheime bergplaatsen werden verstopt, of wel wanneer geen enkel deel van de lading werd aangegeven.

§ 2. Werd de lading gedeeltelijk aangegeven, zo zijn de vervoermiddelen slechts voor inbeslagneming vatbaar, voor zover het bedrag van de verschuldigde rechten op de niet aangegeven soorten van goederen, en die niet in geheime bergplaatsen werden verstopt, meer

belopen dan een vierde van de rechten, die dienen betaald voor het aangegeven gedeelte van de goederen; zijn de niet aangegeven goederen verboden, zo worden de rechten op 20 t.h. van de waarde geraamd.

§ 3. Behoorlijk aangegeven goederen en koopwaren in vrij verkeer, die klaarblijkelijk dienen om smokkelwaar te verbergen, worden verbeurd verklaard. »

B.2. De verwijzende rechter vraagt het Hof naar de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat ze de verbeurdverklaring oplegt van de vervoermiddelen die tot smokkel worden aangewend of in gebruik gesteld en afwijkt van de in artikel 42 van het Strafwetboek vervatte regels, doordat de verbeurdverklaring wordt opgelegd, zelfs indien de vervoermiddelen geen eigendom zijn van de veroordeelde en al heeft de eigenaar ervan niets met de smokkel te maken, zonder dat deze de mogelijkheid krijgt zich op zijn goede trouw te beroepen. Het aangeklaagde verschil in behandeling stelt de eigenaars van goederen die gediend hebben om een misdrijf te plegen dat ingaat tegen het gemeen strafrecht, enerzijds, tegenover de eigenaars van goederen die gediend hebben om een misdrijf te plegen dat ingaat tegen de wetgeving inzake douane en accijnzen, anderzijds.

B.3. Artikel 42 van het Strafwetboek bepaalt :

« Bijzondere verbeurdverklaring wordt toegepast :

1° Op de zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, en op die welke gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, wanneer zij eigendom van de veroordeelde zijn;

2° Op de zaken die uit het misdrijf voortkomen;

3° Op de vermogensvoordelen die rechtstreeks uit het misdrijf zijn verkregen, op de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en op de inkomsten uit de belegde voordelen. »

In tegenstelling tot artikel 42 van het Strafwetboek schrijft de in het geding zijnde bepaling niet voor dat de verbeurdverklaarde goederen eigendom moeten zijn van de veroordeelde.

Het Hof onderzoekt de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet van artikel 222 van de A.W.D.A., doordat het de eigenaar van een verbeurdverklaard goed niet mogelijk maakt zijn onschuld aan te tonen en de teruggave van zijn goed te verkrijgen.

B.4. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.5.1. De wetgever wilde, door de bepalingen van de algemene wet inzake douane en accijnzen aan te nemen, een eigen systeem voor strafrechtelijke opsporing en vervolging ontwikkelen, teneinde de omvang en de frequentie van de fraude te bestrijden in die bijzonder technische en vaak grensoverschrijdende materie, die mede grotendeels door een uitgebreide Europese regelgeving wordt beheerst. Het gegeven dat de wetgever in die specifieke aangelegenheid is afgeweken van het gewone strafrecht, is op zich niet discriminerend.

B.5.2. Het verschil in behandeling tussen betrokkenen in een zaak van douane en accijnzen en in een zaak van gemeen strafrecht berust op een objectief criterium van onderscheid op grond van de aard van de bij de wet omschreven misdrijven.

Door de verbeurdverklaring op te leggen van de vervoermiddelen die tot smokkel worden aangewend of in gebruik gesteld, wie ook de eigenaar ervan is, neemt de wetgever een relevante maatregel ten aanzien van de beoogde strafrechtelijke doelstelling en de zorg om de rechten van de Schatkist te vrijwaren.

B.5.3. Het Hof moet nog onderzoeken of die maatregel niet op onevenredige wijze afbreuk doet aan het eigendomsrecht van de personen die niets met de fraude te maken hebben.

Doordat artikel 222 van de A.W.D.A. de verbeurdverklaring oplegt zonder dat de eigenaar mag aantonen dat hij vreemd is aan het misdrijf, is de inbreuk op het eigendomsrecht onevenredig met het nagestreefde doel van algemeen belang.

B.6. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 222 van het koninklijk besluit van 18 juli 1977 tot coördinatie van de algemene bepalingen inzake douane en accijnzen, bekrachtigd bij artikel 1 van de wet van 6 juli 1978, dat bepaalt dat de vervoermiddelen die tot smokkel worden aangewend of in gebruik gesteld, verbeurd moeten worden verklaard, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat het de eigenaar niet mogelijk maakt aan te tonen dat hij vreemd is aan het misdrijf en de teruggave van zijn goed te verkrijgen.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 19 december 2001.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior